

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 24. ЈАНУАРА 1884.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свака о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новом Саду.

V
С II - 9

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

Да би се што потпуније могло одговорити одредби устава друштвеног, да се скупштина држи „око духова“, решио је управни одбор, да се преиначи позоришна рачунска година, те да се не воде више рачуни од 1. јуна до 1. јуна, него од 1. маја до 1. маја сваке године. И тако се овој скупштини за ову годину подносе извештаји од 1. јуна 1881. до 1. маја 1882.

Према одлуци лајске главне скупштине исплаћено је ове године, по углављеном прорачуну, Данилу Манојловићу, супоседнику позоришне дворане, 1000 ф. као један део од 5000 фор., што их је он уложио у позоришну дворану.

Одлука скупштинска од године 1880. у по-гледу набављања слике пок. народног добротвора Стевана Бадрљице, који је овом заводу завештао веома знатан легат, моћи ће се тек ове године остварити. Управни одбор пристао је на родољубиву понуду часног г. Исидора Зубановића, папроха сегединског, да се под његовим надзором затови слика његова ујака Стевана Бадрљице. Трошак за сликање и оквир накнадиће ово друштво, чим слика буде готова.

Осим мањих прилога добило је позориште ове године (т. ј. од 1. јуна 1881. до 1. маја 1882.) ове легате и завештаје: 1. Покојни Михаило Лефтер из Сегедина завештао је позоришту 100 фор. Тај ће се легат наскоро исплатити, јер је већ послана признаница извршиоцу тестамента А. Сичу. 2. Легат Терезије Остојиће из Суботице, која је умрла год. 1876, исплатио је у течају ове рачунске године извршилац тестамента г. Светозар Милутиновић у износу од 1000 фор. главнице и 157 фор. 22 нов. камате. Сав тај нозац стављен је за сад у „српску задругу“ на приплод, а управни одбор ће се постарати, да се

тај легат од 1000 фор. изда под камату на сигурну хипотеку. 3. Легат пок. Севера Нинчића ступио је ове године у живот. Српска прквена општина у Ст. Кањижи послала је по 75 фор. за годину 1880. и 1881., а шиљаће и у напредак сваке године своту од 75 фор. 4. Пок. Сава Ђорђевић из Перлеза завештао је срп. нар позоришту 500 фор. Овај ће се легат, по извештају поверилика друштвеног дра Светислава Касалиновића, исплатити кроз шест година, кад син и наследник завештаче постане пунолетним, а дотле ће се легат на непокретностима оставинским осигурати. 5. Пок. Стеван Антоновић из Липе оставио је легат од 100 фор. По извештају пуномоћника друштвеног Димитрија Крестића, адвоката у Араду, неколицина наследника поричу правоваљаност последње воље завештаче, али против овог легата није ни један наследник учинио приговора. Поменути пуномоћник јављаје управном одбору о даљем течају те ствари.

Као знатан прилог ваља сматрати и ово: Члан овог друштва г. Гедеон Леовић у Сомбору купио је у споразуму са тамошњим месним одбором од продане дрвенарије једну привремену деоницу сомборског варошког позоришта од 50 фор. под бр. 348. као поклон овоме друштву. Тиме је друштво постало деоничарем сомборског позоришта.

За чланове овога друштва примио је управни одбор: честитог родољуба Атанасија Петрова Гереског из Черевића, који је у готовом новцу положио 50 ф.; даље штедионицу у Вуковару, која је и ове године приложила 50 фор., али је већ више пута по толику своту на позориште прилагала. Иста штедионица има право, да према уставу бира за сваку скупштину по једног заступника из своје средине.

Још су примљени за чланове: др. Јован Велимировић из Н. Сада, Ђорђе Јосић из Н. Сада, Јован Савић из Карловаца и Милан А. Јовановић из Н. Сада,

О стању и радњи позоришне дружине поднеће привремени управитељ Димитрије Ружић засебан извештај. Овде ми ваља само у кратко споменути да је срп. нар. позоришна дружина обишла ова места: Сенту, Аду, Земун, Ст. Павово, Руму, Карловце, Нови Сад, Сентомаш и Ст.

Бечеј. Дружина се сада налази у Жабљу, одакле ће у Вел. Бечкерек, Тамишвар, Вршац и Панчево, где ће зимовати. Тако је за сад установљен план за путовање позоришне дружине, који ће се према околностима морати у нечем изменити. Позоришна дружина имала је сувишак 1,164 фор. 6 н. и то у овим местима: у Ади, Карловцу, Сентомашу, Ст. Бечеју, а нарочито у Н. Саду, где је сувишак изнео 1,041 ф. 79 н.

(Наставиће се.)

БАЛКАНСКА ЦАРИЦА.

(Наставак.)

У тим тренутцима био је г. Липовац управо класичан Такав је био на пр. у монологу на свршетку другога чина. Поречкавши се са кнезом Деаном, који му пребаци намере издајничке, уби тога представника најчиšтијег прногорског домаљубља. Пратња, носећи мртвога Деана, уклања се с позорнице уз тужну запевку, а — убица, издајник Станко, остаје на њој сам

„Врх Деанове јопите топле крви,
На траг сирови мага злочина.“

Грозно је било погледати га тад! Рекао би, сав се скучио у котур и као да би хтео сам од себе да се скрије, сам од себе да побегне. Под моралном депресијом, која му притисну душу иза извршеног убиства, учини се, као да је прни демон властољубља и с њим у поворци ишченог издајства потонуо у дубине, из којих не ће никад више изаћи. Тачно психолошки мотивован је пад енергије, која ни у таке силне нарави, као што је Станкова, није могла дуже задржати се на највишем степену свога напора иза експлозије, што је стала живота Деана. Станко се боји и каје:

„Овде ми свашто сада пријети:
Иво и људи и земља иста,
Највише савјест моја нечиста.“

Но демон властољубља опет му изби на површину душе:

„Ал' Турци... круна... краљевска власт...
То ми не може са ума пасти!“

Станко се још бори с њим, прни демон опет тоне, Станко, прикупив око себе сву моћ своје боље стране, отискује га, рекао би за навек:

„Одби с' од мене, проклети враже!
Прстом се сваки издајник каже!“

Ал' демон се опет помаља са свом силом и

с тријумфом улази у душу Станкову као у своју неограничену државу:

„Хришћанство цјело нека ме куне,
И то је лакше но бит' без круне;
Па за то воћас бјежаћу Бару,
Отолен под скут Мурату цару.“

Завеса пада; публика уздахну!

У трећем чину нова борба за Станка: између љубави и властољубља. Још тежи моменти, јер је — љубав слепа сила! Даница му је у срцу, он Даница. Љубав је међу њима савршена. Али за Станка већ знамо, ко му је усео на душу као неограничен гospодар. Тај гospодар ставља ограду између Станка и Данице. Да ли непробојну ограду? На крилима жарке љубави Станко се заљеће неколико пута, да пробије кроз ту ограду и освоји лепу Даницу, порушив јој тврде бедеме патриотизма. Даница силиним дахом патриотизма јуриша на ограду, која је раставља од Станка, трудећи се неуморним трудом чисте љубави, да утули жар властољубља, који од Станка прави издајника. Али за луду, ограда стоји. Што Станка к себи привлачи, то Даницу од њега одбија. Станко је издајица. Даница права Црногорка — два полуса, који се неумоливо и апсолутно одбијају и онда, кад их најача сила на свету — љубав — једно к другом привлачи. Љубав је слепа сила, али се она гаси савршено у Црногорке, кад на јасно лице њено падне отровни дах издајства. Они пружају једно другом руке, али прни деон Станков, стојећи у свој сили по среди, руке им немилосрдно раставља. Даница призивље Станка, да ужијава љубав на чистом огњишту патриотизма; Станко њу мами на трон балканске царице. Стан-

ко је мрак и кад побеђује, Даница светлост и кад пада.

Дивно су изведени ови моменти трагичне борбе, и дивно представљени. За г. Липовца важи

и овде што смо већ напред рекли о њему. А Даница (гђа Софија Поповићева) сада нам се тек указа у пуном чару свога светлог карактера.

(Наставиће се.)

ЈАСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Сеоска лола“. Позоришна игра с певањем у 3 чина, написао Е. Тот, превео и за српску позорницу удео С. Дескашев, музика од Д. Јенка) — Г. С. Дескашев учинио би био роду глас, да је остао био при првом делу своје зараде око ове глуме, т. ј. да је њу само превео, а удешавање за српску позорницу да је напустио са свим. Тим би, до душе, и отпала била лепа композиција Д. Јенка; али нас то опет не би тако ожалостило, као што секира глума у овом облику. Кад ће се већ једаред научити наши преводиоци, или, као што се сами називају, прерађивачи, да туђу умну имаовину сматрају као светињу, коју не треба узвршати присвојити. Нама би та глума добро дошла била у чистом преводу, где особе остају при својим именима, која им је сам писац дао, и где се певају оне арије, које је Еркел компоновао. Овако је дошао на позорницу неки mixtum compositum, дошли су Маџари са српским именима и са српским разговором, истакле се маџарске особине, пре крчене неким назови српским својствима, певале се неке сентименталне арије, ни маџарске ни српске, али са српским текстом, итд. итд. Оставимо сваком своје. Ни нама не би било право, да се који наш оригиналан комад преради за стран језик. Али то други народи и не раде, јер имају више такта. Ето, трифковићево „Љубавно писмо“ приказује се на првој маџарској позорници, и то са српским именима особа. То бисмо могли и ми, и за цело не би нам шкодило ништа; на против.

Иначе је та игра добра, пуна живих епизода из сеоског живота, а и приказана је врло добро. Да спомнем само чланове, који су данас ступили први пут на овдању позорници.

Г. Марковић приказао је сеоског лолу. На његовој се игри опажа још мали траг почетништва, али и тај ће скоро нестати. Ако и није био свагда гибак и окретан, урок је можда и сама улога, која се врзе у средини између бећаризма, сентименталности и племенитог осећања, те задаје самом глумцу приличну главобољу. Друго је шта његово певање. То је било за человека, који није прошао певачку школу, ванредно лепо. Красан, сопоран тенор-баритон његов разлегао се по дворани, кад и кад нешто недиспониран, и само је онда био од слабијег утиска, кад га је пратила та ужасна мачија музика. Да је певао без њене пратње, било би му певање од већег ефекта. Уз то је г. Марковић лепа појава на позорници, што је за цело публици у први мах дало повода, да га тако симпатично дочека. Надајмо се добру. Ваља нам још приметити, да је г. Марковић у говору

глас свој сувише напрезао, пуним устима говорио, те му тако говор није био природан

Гђа Данићка је од своје плачне улоге учинила, што се могло учинити; ја држим, да оно местимично бојазно ступање лежи у самој улози, а не у нарави гђе Данићке. Та улога је доста монотона, јер сирота Босиљка не испада никад из дешперације и пенада, и само минут пре него што ће се спустити ћавеса за ово вече, видимо је, да се смеши и радује. Аподиктивну пресуду, да боме, да не могу изрећи већ сад, после ове прве представе, али се надам, да ћу је моћи за који дан искавати. За сада могу толико рећи, да је она глумица на свом месту, којој позорница наје „кућа необична“.

Гђа Л. Петровићева, морам одмах рећи, да ме је изненадила својом игром. Ту ти је све ишло природно, окретно и чисто, као што треба. Уз то је гђа Петровићева глумица, која игра и онда, кад ћути. На моју повољну пресуду није упливисала њена лепа и пријатна појава, већ баш игра љена. Ја сам уверен, да ће од гђе Петровићеве за кратко време бити врло добра глумица, нарочито ако се одучи од бровог говора. Дара за тај уметнички позив има, то се већ данас могло видити. I bonis avibus!

Гђа Т. Брашованова имала је у овај пар и сувише малену и незнанту улогу, а да би по тој могао изрећи своје миљење. Али што је приказала, било је добро. Тако је и са г. И. Станојевићем.

Остали су глумци наши стари љанци, о којима ћемо већ у своје време прозворити коју више. За данас нека је доста. Само толико могу рећи, да су све партије и све улоге добро и прецизно решене. То сам могао чути и од таквих гледалаца, који су навикнути да гледају уметнике по велиkim варошима и који су напе глумце и глумице видели данас први пут. Ја сам знао, да нам је позоришно друштво добро, али сам се ипак радовао, што сам чуо и такве гласове.

М. С-Њ.

(Недељни ред представа.) У четвртак 26. јануара: с новом поделом улога први пут: „Виљем Тел“. Драма у 5 чинова, од Фридриха Шилера, превео С. Д. К. — У суботу 28. јануара први пут: „Сиротињски адвокат“. Драма у 5 чинова, написао Павле Мерис. С француског. — У недељу 29. јануара: „Саћурица и шубар“. Шаљива игра у 4 чина с песмама, из живота пок. иришке слепачке академије, од Илије Округића, Сремца. (Наградом увенчано дело.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

2. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 1.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 24. ЈАНУАРА 1884.

ПРВИ ПУТ:

НАШЕ ЖЕНЕ.

ШАЉИВА ИГРА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАЛИ Г. МОЗЕР И ШЕНТАН, ПРЕВЕЛА ПЕРСИДА ПИНТЕРОВИЋЕВА.

ОСОБЕ:

Ото Дорн, рантје	Ружић.
Аделина, његова жена	Ј. Добриновићка.
Грета	М. Рајковићка.
Хедвига Штајновица	Љ. Динићка.
Феликс Штајн } компањони	Димитријевић.
Карло Хилберг }	Милосављевић.
Фаника, хилбергова жена	Л. Хаџићева.
Ела	Л. Петровићева.
Павле Гросер, списатељ	Марковић.
Макс Корнелије, архитекта	Барбарић.
Пфеферман, најамни слуга	Динић.
Улрика, куварица код Дорна	С. Димитријевићка.
Слуга код Штајна	Б. Рашић.
Фердинанд, келнер	И. Станојевић.

Гости. — Догађа се у великој вароши у садање време.

У четвртак 26. јануара с новом поделом улога први пут: „ВИЉЕМ ТЕЛ.“ Драма у 5 чинова, од Фридриха Шилера, првео С. Д. К.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.